

Farklı Müfredat Programlarıyla İngilizce Öğrenen Lisans Turizm Öğrencilerinin İngilizce Öz Yeterlilik İnançlarının Karşılaştırılması

Comparing English Self-Efficacy Beliefs of Undergraduates Tourism Students with Different Curriculum Programs

Doç. Dr. Kamil UNUR
Mersin Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: kunur@yahoo.com

Öz

Türk turizmi ağırlıklı olarak aktif dış turizme bağımlı olduğu için turizm sektöründe çalışanların önemli bir bölümünün yabancı dil bilme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle Turizm eğitimi veren kurumlar verdikleri akademik ve uygulamalı eğitimin yanı sıra öğrencilerine en az bir yabancı dil öğretmeyi de hedeflemektedir. Bu çalışmanın amacı farklı müfredat programlarıyla yabancı dil (İngilizce) öğrenen öğrencilerin İngilizce öz yeterlilik algılarını belirlemektir. Bu amaçla dört farklı fakülte ve yüksekokulda turizm işletmeciliği bölümünde okuyan 751 öğrenciden anket yoluyla veri toplanmıştır. Araştırma bulguları zorunlu hazırlık eğitimi alan, staj yapan ve yurt dışında bulunan öğrencilerin İngilizce öz yeterlilik algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de turizm eğitim kurumlarında yabancı dil hazırlık eğitiminin zorunlu olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm eğitimi, Yabancı dil öğretimi, Yabancı dil öz yeterliliği, Karma dilde öğretim

Abstract

Since Turkish tourism is mostly dependent on international tourism, a significant number of employees in the tourism sector have a foreign language requirement. For this reason, tourism schools aim at teaching at least one foreign language to their students as well as academic and practical education. The purpose of this study is to determine English self-efficacy beliefs of students learning foreign language through different curriculum programs. Data collected through questionnaire from 751 students at department of tourism management in four different faculties. The findings of the study show that students who have attended compulsory foreign language preparation class, worked as interns and been abroad have higher self-efficacy beliefs of English language. For this reason it is recommended that tourism management department of tourism faculties should have compulsory foreign language preparation class education.

Key Words: Tourism education, Foreign language teaching, Foreign language self-efficacy, Education in Mixed-language

1. Giriş

Türkiye'deki kronik işsizlik sorunu ve dış ticaret açığı emek yoğun ve döviz kazandırıcı sektörlerin teşvik edilmesi sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle Türk turizminin gelişim planlaması aktif dış turizm üzerine odaklanmıştır. Nitekim 1980'li yıllarda Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun (TRT) tek kanallı televizyonunda gösterilen reklamlarda sürekli söylenen şarkıda "kucak kucak insanlar gelmeli Türkiye'ye ...düşünün Antalya'da mutlu bir Hollandalı, Türk, İtalyan, İngiliz Bodrum gecesinde" (Youtube, 2018) şeklindeki sözlerle temelde Avrupalılar olmak üzere tüm yabancılar turist olarak Türkiye'ye davet ediliyordu. Çünkü 70'li yıllarda Arap-İsrail savaşı nedeniyle Petrol İhraç Eden Ülkeler Birliği'nin (OPEC) petrol arzını kısıması sonucu petrol fiyatlarındaki hızlı yükseliş (İşcan, 2010), "Kıbrıs Barış Harekati" sonucunda Amerika Birleşik Devletleri tarafından Türkiye'ye yönelik olarak uygulanan silah ambargosu (İzgi, 2007: 37-42), siyasal istikrarsızlıklar ve uygulanan ithal ikameci ekonomik politikalar sonucunda Türk Ekonomisi "70 sente muhtaç" duruma düşmüştü (Akkaş ve Öztürk, 2016). Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ekonominin acil olarak ihtiyaç duyduğu döviz ihtiyacını karşılamak ve işsizliği bir nebze olsun azaltmak amacıyla coğrafyasından kaynaklanan zengin turistik değerlerini ekonomiye kazandırabilmek için 20.06.1980 tarihinde 8/1133 sayılı "Turizm Teşvik Çerçeve Kararı" ile turizm sektöründe hedefleri belirlemiş ve 1982 yılında 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nu çıkarmıştır (Toker, 2007). Verilen teşvikler sonucunda Türkiye'nin sahip olduğu turizm işletme belgeli yatak sayısı, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı ve bu turistlerden elde edilen turizm gelirleri hızla artmaya başlamıştır. Bu gelişmeler beraberinde Türkiye'ye gelen turistlere hizmet edecek nitelikli işgücü ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Nitelikli işgücü yetiştirmek için her düzeyde turizm eğitimi verecek okullar açılmış ve bu okulların sayıları yıllar içinde hızla artmıştır. Bu okullarda verilen teorik ve uygulamalı turizm eğitiminin yanında en az bir ve mümkünse daha fazla sayıda yabancı dil öğretilmesi hedeflenmiştir.

Türkiye'de yabancı dil öğretimindeki genel başarısızlık ve üniversitelerin eğitim programlarında belirli oranda özerk olmaları nedeniyle geçmişten günümüze "farklı yabancı dil öğretim programları izlenmiş" (Çelebi, 2006) ve izlenmeye devam etmektedir. Günümüzde lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlarda izlenen yöntemler sırasıyla; eğitim dilinin tamamıyla ya da en az %30 olmak üzere yabancı dille olması; Eğitim dilinin Türkçe olması, fakat isteğe bağlı hazırlık eğitiminin olması, veya hazırlık eğitimi olmadan her yıl belirli kredilik yabancı dil derslerinin verilmesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. Bu çalışmada bu yöntemlerden zorunlu hazırlık eğitimi olup en az %30 yabancı dilde eğitim alan, hazırlık eğitimi almayan ancak her yıl belirli kredilik yabancı dil derslerini alan ve isteğe bağlı hazırlık eğitimi alan öğrencilerin yabancı dil konusundaki öz yeterlilik inançları (algıları) arasında bir fark olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle hangi programın dil öğretiminde daha etkili olduğuna yönelik çıkarımlar yapılabilecektir.

2. Türkiye'de Turizm ve Turizm Eğitimi

Türk turizm sektörü temel itibarıyla 1982 yılındaki teşvik yasasından sonra gelişmeye başlamıştır. 1982 yılında 58.242 olan turizm işletme belgeli yatak sayısı 2017 yılında 935.286'ya yükselmiştir (TURSAB, 2018). Yine 1982 yılında Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 1.148.363 kişi iken yılında bu sayı 2017 yılında 38.620.346 (TURSAB, 2018) kişiye yükselmiştir. Türkiye'ye gelen turistlerden elde edilen turizm gelirleri ise 1982 yılında yalnızca 370,32 milyon ABD doları iken (Yamak, Tanrıöver ve Güneysu, 2012), 2017 yılında 26,28 milyar \$ (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018) olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Tablo 1’de de görüldüğü gibi önemli miktarda dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Dış ticaret açıklarının kapatılmasında turizm gelirlerinin oynadığı rol her yılın ekonomik gelişmelerine bağlı olarak değişmekle beraber, Tablo 1’de verilen 17 yıllık süreçte en düşük %32,35 (2013 yılı) oranında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 1:Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Kapama Payı

Yıl	Dış Ticaret Açığı (DTA) (000) \$	Turizm Geliri (000) \$	Turizm gelirinin DTA’yı Kapama Payı %
2001	10.064.867	13.450.127	133,63
2002	15.494.708	15.214.514	98,19
2003	22.086.856	16.302.053	73,81
2004	34.372.613	20.262.640	58,95
2005	43.297.743	24.124.501	55,72
2006	54.041.498	23.148.669	42,83
2007	62.790.965	27.214.988	43,34
2008	69.936.378	30.979.979	44,30
2009	38.785.809	32.006.149	82,52
2010	71.661.113	33.027.943.	46,09
2011	105.934.807	36.151.328	34,13
2012	84.066.659	36.776.645	43,75
2013	99.858.613	32.308.991	32,35
2014	84.508.918	34.305.903	40,59
2015	63.268.398	31.464.777	49,73
2016	55.995.686	22.107.440	39,48
2017	76.736.291	26.283.656	34,25

Kaynak: https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/dis-ticaret-aciklarini-kapatmada-payi_916.html:

Turizm sektörünün ülke ekonomisine diğer önemli katkısı ise yarattığı istihdamdır. Ancak, Türkiye’de turizm sektörünün yarattığı istihdam rakamları konusunda çelişkili veriler bulunmaktadır. Akademik çalışmalarda (Şit, 2016) turizm sektörünün yarattığı doğrudan istihdam oranının %2,2, doğrudan ve dolaylı istihdam toplamının ise %8,08 olduğunun söylenmesine karşın gazete haberlerinde bu oranların daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim bir gazetede çıkan habere göre Türkiye’de 2015 yılı Mayıs ayı itibarıyla turizm sektöründe sigortalı olarak doğrudan istihdam edilen kişi sayısı 1.066.726’dır. Bu rakam Türkiye’de yine aynı tarihte sigortalı olarak çalışan toplam 13.830.000 kişinin %7,71’ini oluşturmaktadır (Turizm gazetesini, 2015). Bir başka gazete haberine göre 2018 yılında turizm sektöründe istihdam edilen kişi sayısının 1.083.695 kişi olduğu haberi yer almıştır (Gazetevatan, 2018). Rakamlardan en azı bile dikkate alınsa turizm sektörünün Türkiye’deki toplam istihdamın en az %8’ini sağladığı görülmektedir.

Yukarıda verilen rakamlar turizm sektörünün Türk ekonomisi için çok önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu derece önemli olan turizm sektöründe hizmeti üreten ve sunan ana unsurun insan olması sektörün emek yoğun olmasını beraberinde getirmektedir. Bu nedenle turizm sektöründe hizmet kalitesini yükseltebilmek için öncelikle işgücünün niteliğini yükseltmek gerekir. İşgücünün niteliğinin geliştirilmesi ise ancak eğitimle gerçekleştirilebilir. Çünkü kaliteli hizmet sektörü iyi bilen, mesleki eğitim almış profesyonel kişilerce verilebilir. Bunun için Türkiye’de farklı seviyelerde turizm eğitimi verilmektedir. Yalnızca üniversite düzeyinde bile ön lisans düzeyinden doktora düzeyine kadar her aşamada eğitim verildiği görülmektedir.

Bu çalışmanın ana konusunun lisans düzeyinde uygulanan değişik yabancı dil öğretim programlarının karşılaştırılması olması nedeniyle kısaca Türkiye'deki lisans eğitimine değinilmesi yerinde olacaktır.

Türkiye'de Gazi Üniversitesi'nde 1965 yılında Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu'nun Ticaret ve Turizm Yüksekokulu olarak değiştirilmesi ile başlayan lisans düzeyindeki turizm eğitimi (Gazi Üniversitesi, 2018) sırasıyla 1975 yılında Balıkesir (Balıkesir Üniversitesi, 2018), 1977 yılında Kuşadası (Adnan Menderes Üniversitesi, 2018) ve 1980 yılında Mersin'de (Mersin Üniversitesi, 2018) açılan turizm eğitim kurumlarıyla hızla çoğalmaya başlamıştır. 2018 yılı ÖSYM tercih kılavuzuna göre (Basarisiralamalari.com, 2018) 79 üniversitede 89 fakülte ve yüksekokulda 135 bölümde turizm eğitimi verilmektedir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde söz edildiği üzere Türk turizmi ağırlıklı olarak aktif dış turizm odaklıdır. Bir başka deyişle, Türk turizm sektörü temel olarak Türkiye'ye döviz getirecek yabancıları hedeflemektedir. Bu nedenle de uluslararası platformda meydana gelecek her türlü olumsuz gelişmeye karşı çok duyarlıdır. Nitekim Akdeniz Turistik Otelciler Birliği (AKTOB) Başkanı Dr. Erkan Yağcı'ya (2016) göre 2015 yılında yaşanan siyasi kriz (24 Kasım 2015 tarihinde Türkiye'nin Rus uçağını düşürmesi) sonucunda turizm sektörü 2016 yılında ciddi sıkıntılar yaşamıştır. Tablo 2'de yer alan rakamlar sektörün 2017 yılında bile 2015 yılı öncesi rakamlara ulaşamadığını ve yalnızca 2016 yılında 9,35 milyar ABD doları gelir kaybı yaşadığını göstermektedir.

Tablo 2: 2014-2017 Yılları Arası Turist Sayıları ve Turizm Gelirleri

Yıl	Turist Sayısı	Turizm Geliri (000 \$)
2014	41.415.070	34.305.904
2015	41.617.530	31.464.777
2016	31.365.330	22.107.440
2017	38.620.346	26.283.656

Kaynak: https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-2017-gelirsayi-ve-ortalama-harcama_68.html (Erişim tarihi:04-09-2018)

Her ne kadar kırılğan bir sektör olsa da ülke için bu derece önemli olan turizm sektörünün küresel ölçekte rekabet üstünlüğünü yakalayabilmesi kaliteli alt ve üst yapı olanaklarının yanı sıra nitelikli işgücünü de zorunlu kılmaktadır. İşgücüne kazandırılacak temel nitelikler ise öğrencilere alanla ilgili teorik ve uygulamalı eğitimin yanı sıra misafirlere kendi dillerinde ya da en azından bildikleri bir dilde hizmet verebilmelerini sağlayacak yabancı dil bilgisidir. Bu nedenle Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar gerek küresel ölçekte rekabet edebilecek ve dünyanın her ülkesinde çalışabilecek, gerekse de Türkiye'ye gelen turistlerle etkili iletişim kurabilecek mezunlar vermek için çaba sarf etmektedirler. Bu çabalar farklı dillerde eğitim ve farklı dil öğretim programlarını da beraberinde getirmektedir. Bu farklı programlardan bir tanesi eğitim dilinin Türkçenin dışında bir dile (genellikle İngilizce) çevrilerek tüm teorik ve pratik eğitimin bir yabancı dilde verilmesi, bir diğeri en az %30'u yabancı dille olmak üzere karma dilde eğitim yapılmasıdır. Diğer programlarda eğitim dili Türkçe olmakla beraber öğrencilerin en azından bir yabancı dili iyi derecede öğrenmelerini sağlamak için isteğe bağlı hazırlık eğitimi konulmakta, veya hazırlık eğitimi olmaksızın ağırlık 1. sınıf olmak üzere lisans müfredatının içine adeta gizli hazırlık programı yerleştirilmekte ya da yine hazırlık eğitimi olmaksızın birinci sınıfa daha fazla olmak üzere tüm lisans eğitimi boyunca yeterli kredide yabancı dil dersleri konulmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı farklı programlarla yabancı dil (İngilizce) öğrenen turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil konusundaki öz yeterlilik algılarını tespit etmek ve karşılaştırmaktır. Çalışmanın bir başka amacı ise karma dilde eğitimde İngilizce alınan derslerin etkililiğini belirlemektir. Bu çalışmanın yapılmasının temel nedeni; gerek öğretim elemanları ve öğrenciler, gerek sektör temsilcileri gerekse basın yayın organları ve tüm kamuoyunda Türkiye’de yabancı dil öğretimi ve öğrenilmesinde ciddi anlamda başarı sağlanamadığı ve hatta başarısız olduğu (Çelebi, 2006) konusundaki yaygın inançtır. Bu inancın öğrenciler tarafından ne derece paylaşıldığı, onların kendilerinin yabancı dil konusunda ne kadar yeterli olduklarını düşündüklerini belirlemek suretiyle ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır.

1. Farklı müfredatlarla İngilizce öğrenen öğrencilerin yabancı dil özyeterlilik düzeyleri konusundaki algıları nedir? Bu düzey demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
2. Karma dilde eğitimde İngilizce alınan derslerin etkililik algısı nedir?

Bu amaçla Yanar ve Bümen (2012) tarafından geliştirilen İngilizce Özyeterlilik İnanç ölççeği kullanılmıştır. Ölçek okuma (8 madde), yazma (10 madde), dinleme (10 madde) ve konuşma (6 madde) olmak üzere dört boyut ve toplam 34 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışmanın bir başka amacı ise özellikle karma dilde eğitim alan öğrencilerin yabancı dille aldıkları akademik eğitime bakış açılarını öğrenmektir. Bu amaçla literatürden ve yabancı dilde uzun yıllardır eğitim veren öğretim üyelerinden yararlanılarak 24 ifadeli bir soru formu oluşturulmuştur. Bu soru formunun oluşturulmasının temel nedeni ise Türkiye’de yabancı dille yapılan eğitim konusunun tartışılması gerçeğidir. Eğitim dili tamamıyla Türkçe olan öğrencilere yabancı dilde (İngilizce) eğitim almayı isteyip istemediklerine yönelik yedi soru sorulmuştur. Çalışmada ayrıca öğrencilere 21 adet demografik soru sorulmuştur. Çalışmanın Türkiye’deki kaygılara ve tartışmalara bir nebze olsun cevap vereceği ve ışık tutacağı düşünülmektedir.

3.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların öğrencileri oluşturmaktadır. Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren tüm kurumlardaki öğrencilere ulaşmanın yaratacağı zorlukları aşmak için amaçlı örneklem yöntemi izlenerek farklı yabancı dil öğretim programlarını temsil edecek birer eğitim kurumu seçilmiştir. Bu eğitim kurumları; %100 İngilizce eğitimin verildiği Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü; en az %30’u İngilizce olmak üzere karma dilde eğitim yapan Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü (Mersin Üniversitesi, 2018); eğitim dili Türkçe olmakla beraber isteğe bağlı hazırlık eğitimi olan Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü; hazırlık eğitimi olmaksızın müfredata gizli hazırlık programı yerleştiren Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü’dür. Bu eğitim kurumlarından Dokuz Eylül Üniversitesi’nden verilerin elde edilmesi etik kurul nedeniyle bir sonraki yıla kaldığı için bu çalışmada yer almamıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi yerine Çağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümü ikame edilmeye çalışılmış ancak

yalnızca 11 veri elde edilebildiği için sayı yetersiz kalmıştır. Bu nedenle de çalışmaya %100 yabancı dille eğitim yapan kurumlar dahil edilememiştir.

Araştırma verileri 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanılmıştır. Bu çalışmada Mersin Üniversitesinden 186, Düzce Üniversitesinden 302, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinden 240, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinden 23 olmak üzere toplam 751 kullanılabilir anket toplanmıştır.

Veriler SPSS paket programı kullanılarak araştırma amaçları doğrultusunda frekans analizi, faktör analizi, varyans analizi, t-test ve korelasyon analizlerine tabi tutulmuştur.

4. Bulgular

Tablo 3’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin %55,4’ü (416 kişi) erkek olup, %31,8’i (239 kişi) 2. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %57,7’si (433 kişi) stajını yapmış ve yalnızca %18,6’sı (140 kişi) örgün eğitim dışında İngilizce kursuna devam etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hazırlık eğitimi almadan önceki dil seviyelerine bakıldığında %47,3’ünün (355 kişi) yabancı dil seviyesinin “düşük” olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %19,3’ü (145 kişi) büyükşehirde büyümüş, %80’i (601 kişi) yurtdışında bulunmamış, %41,1’inin (309 kişi) ailesinde İngilizce bilen bulunmamakta, %14,6’sının (110 kişi) annesi ve %0,8’inin (6 kişi) babası okuryazar değildir.

Tablo 3: Katılımcıların Demografik Değişkenlerine İlişkin Bulgular

		f	%			f	%
Cinsiyet	Kadın	333	44,3	Yurtdışında Bulunma	Evet	137	18,2
	Erkek	416	55,4		Hayır	601	80
Sınıf	1. Sınıf	139	18,5	Ailede Dil Bilen	Evet	118	15,7
	2. Sınıf	239	31,8		Hayır	309	41,1
	3. Sınıf	148	19,7	Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	110	14,6
	4. Sınıf	180	24		Okuryazar	249	33,2
Staj Yapma Durumu	Evet	433	57,7		İlkokul	127	16,9
	Hayır	302	40,2		Ortaokul	107	14,2
İngilizce Kursu Alma	Evet	140	18,6	Lise	116	15,4	
	Hayır	565	75,2	Lisans	27	3,6	
Üniversite Öncesi Dil Seviyesi Algısı	Zayıf	355	47,3	Lisansüstü	7	0,9	
	Orta	302	40,2	Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil	6	0,8
	İyi	70	9,3		Okuryazar	37	4,9
Çok İyi	16	2,1	İlkokul		205	27,3	
Büyüdüğü Yer	Köy-Belde	79	10,5		Ortaokul	172	22,9
	İlçe	115	15,3	Lise	232	30,9	
	İl	103	13,7	Lisans	76	10,1	
	Büyükşehir	145	19,3	Lisansüstü	16	2,1	
	TOPLAM	751	%100		TOPLAM	751	%100

İngilizce özyeterlilik inancı ölçeği daha önceden geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçek olması dolayısıyla faktör analizine tabi tutulmamış ancak güvenilirliği test edilerek, yüksek derecede güvenilir olduğu saptanmıştır.

İngilizce hazırlık eğitimi alma durumuna göre öğrencilerin İngilizce öz yeterlilik ortalamaları karşılaştırıldığında Tablo 4'de görüldüğü üzere okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere bütün boyutlarda zorunlu hazırlık eğitimi alan öğrencilerin genel boyut ortalamaları (okuma: 3,31; yazma: 3,05; dinleme: 3,39; konuşma: 3,29) isteğe bağlı hazırlık eğitimi alan (okuma: 2,85; yazma: 2,53; dinleme: 2,86; konuşma: 2,61) ve hazırlık eğitimi almayan ama adeta gizli hazırlık eğitimi alan (okuma: 3,14; yazma: 2,86; dinleme: 3,06; konuşma: 3,04) öğrencilerin ortalamalarından nispeten daha yüksektir.

Tablo 4: İngilizce Hazırlık Eğitimi Alma Durumuna Göre İngilizce Öz Yeterlilik İnancı Maddelerinin Ortalamaları

	Hazırlık yok (N=263)	İsteğe bağlı (N=302)	Zorunlu hazırlık (N=186)
OKUMA	3,14	2,85	3,31
1.1. İngilizce bir metin okuduğumda anlayabilirim.	3,2601	2,9710	3,5305
1.2. İngilizce akademik metinler okuduğumda önemli noktaları anlayabilirim.	2,8457	2,4008	3,0292
1.3. Okuduklarımı zihnimde canlandırabilirim.	3,3591	2,9931	3,4267
1.4. Okuduğum İngilizce metnin temasını yada ana fikrini bulabilirim.	3,1566	2,8569	3,4107
1.5. İngilizce bir metinle ilgili soruları cevaplayabilirim.	3,2104	3,0351	3,3280
1.6. Okuduğum İngilizce bir metinde anlamını bilmediğim sözcükleri tahmin edebilirim.	3,1259	2,8823	3,2264
1.7. İngilizce bir metinde aradığım bilgiyi kolaylıkla bulabilirim.	3,0110	2,7288	3,2031
1.8. İngilizce sınavların okuma bölümlerinde başarılı olacağıma inanıyorum.	3,2255	2,9645	3,3806
YAZMA	2,86	2,53	3,05
2.1. İyi bir paragraf yada kompozisyon yazabilirim.	2,6387	2,1742	2,7768
2.2. İngilizce bir paragraf yada kompozisyon yazarken dilbilgisi kurallarını doğru kullanabilirim.	2,5090	2,1886	2,7527
2.3. İngilizce bir metin yazarken noktalama işaretlerini doğru kullanabilirim.	2,8461	2,5133	3,0445
2.4. İngilizce bir metin yazarken düşüncelerimi tam ve açık olarak ifade edebilirim.	2,6775	2,3247	2,9010
2.5. Bir şeyi İngilizce yazamadığımda, pes etmek yerine sorunu çözmek için çaba sarf ederim.	3,2631	2,8266	3,3172
2.6. İngilizce yazarken önemli noktaları vurgulayabilirim.	2,8193	2,4347	3,1115
2.7. İngilizce bir metni kendi cümlelerimle yeniden yazabilirim.	2,7386	2,3187	2,9711
2.8. Günlük yaşamda kendimi İngilizce olarak ifade edebilirim (özgeçmiş, başvuru formu, şikayet mektubu vb)	2,9995	2,6866	3,2409
2.9. İngilizce herhangi bir şey yazdıktan sonra hatalarımın farkına varabilirim.	2,8808	2,5667	3,1432
2.10. İngilizce yazma ile ilgili verilen etkinlikleri yaparken yardıma ihtiyaç duyarım.	3,2951	3,3378	3,2424
DİNLEME	3,06	2,86	3,39
3.1. İngilizce konuşulanları anlayabilirim.	3,2457	3,1926	3,5914
3.2. Dinlediğim İngilizce konuşmanın ana fikrini çıkarabilirim.	3,0306	2,7834	3,4249

Tablo 4'ün devamı

3.3. Dinlediğim bir cümledeki duygusal vurguları anlayabilirim.	3,0347	2,8234	3,4037
3.4. İngilizce bir konuşma dinlediğimde bilmediğim sözcüklerin anlamını tahmin edebilirim.	2,8965	2,7358	3,1505
3.5. İngilizce bir konuşma duyduktan sonra duyduklarım ile ilgili soruları cevaplayabilirim.	2,9239	2,9078	3,2366
3.6. İngilizce televizyon kanallarını/filmleri izlediğimde dinlediklerimi anlayabilirim.	3,0189	2,7860	3,2795
3.7. Bir konuşma dinlediğimde resmi dil ile günlük konuşma dilini ayırt edebilirim.	3,1303	2,8472	3,4409
3.8. İngilizce bir okuma parçasını dinlerken duyduklarımı doğru olarak yazabilirim.	2,9499	2,6708	3,2576
3.9. İki kişi arasında geçen kısa bir İngilizce konuşmayı anlayabilirim.	3,2952	3,1084	3,6842
3.10. İngilizce sınavlarının dinleme bölümlerinde başarılı olacağıma inanıyorum.	3,0885	2,8397	3,5059
KONUŞMA	3,04	2,61	3,29
4.1. Günlük yaşamda gerekli ihtiyaçlarımı İngilizceyi kullanarak karşılayabilirim (Yurt dışında olduğunuzu düşünün, yer-yön bulma, alış-veriş vb.)	3,3745	3,0959	3,7483
4.2. Bir mülakatta kendimi İngilizce olarak ifade edebilirim (Üniversiteye giriş, iş başvurusu vb.).	2,9731	2,4232	3,3652
4.3. Amaca ve duruma göre resmi yada resmi olmayan bir şekilde İngilizce konuşabilirim.	2,9336	2,4213	3,1976
4.4. İngilizce sorulan sorulara cevap verebilirim.	3,1520	2,6675	3,3116
4.5. Karşımdaki beni anlamadığımda düşüncelerimi başka şekilde ifade edebilirim.	3,0766	2,8462	3,2212
4.6. Anadili İngilizce olan bir kişinin anlayabileceği şekilde İngilizce konuşabilirim.	2,7344	2,2589	2,9351

Cronbach's Alpha = .963

Tablo 5'te de görüldüğü gibi, bu farklılığın genel özyeterlilik inancı düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum zorunlu hazırlık eğitiminin yabancı dil öğretiminde isteğe bağlı hazırlık eğitimi ve gizli hazırlık eğitiminden daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5: Yabancı Dil Özyeterlilik Düzeyinin Farklı Müfredatlarda Karşılaştırılması

	Hazırlık	n	Ortalama	Standart Sapma	F Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik İnancı	Hazırlık yok	263	3,0297	0,73361	32,240	0,000
	İsteğe Bağlı	304	2,7200	0,80604		
	Zorunlu	186	3,2654	0,66741		
	Toplam	753	2,9629	0,77905		

4.1. İngilizce Verilen Derslerin Etkililiği Ölçeğine Ait Geçerlilik Analizi¹

Ankette yer alan ve karma dilde eğitimdeki yabancı dilde verilen derslerin öğrenci bakış açısıyla ne derece etkili olduğunu belirlemeye yönelik soruların geçerliliğinin testi amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Değişken sayısını azaltmak ve değişkenler arası ilişkilerdeki yapıyı ortaya çıkarmak için faktör analizinde temel

¹ Uzun yıllar yabancı dilde ders veren öğretim üyelerinin desteği ile hazırlanan ve genel olarak sorular ölçek geliştirme aşamalarından geçirilmemekle beraber güvenilir ve geçerli bir ölçüm sağladığı için bu çalışmadan sonra yapılacak çalışmalarda ölçek olarak adlandırılabilir.

bileşenler yöntemi ve Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Öz değeri 1'in üzerinde ve örneklem büyüklüğü 200'ün üzerinde olduğu durumlarda faktör yükü 0,40 kabul edilebilir (Kalaycı, 2014:321). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü oranının 0,50'nin üzerinde olması gerekir. Oran ne kadar yüksek olursa veri setinin faktör analizi yapmak için o kadar iyi olduğu söylenilebilir (Kalaycı, 2014: 322). Ek olarak verilerin çok değişkenli bir yapıya sahip olup olmadığının bir göstergesi olarak Barlett's Küresellik testleri yapılmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012: 213).

Yabancı dilde alınan derslerin etkililiğine yönelik soruların Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği %93,7 olarak tespit edilmiştir. Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 1452,616 olup; bu değer 0,001 düzeyinde anlamlıdır. Öte yandan maddeler arası korelasyon olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle verilerin çok değişkenli normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir (Çokluk vd., 2012: 219). Bu bilgiler ışığında 14 sorunun tek faktörde toplanması için tek faktöre zorlanmış ve 3 soru eşkökenliliği .500'ün altında olduğu için faktörden çıkarılmıştır. Sonuçta 11 ifadeden oluşan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktör toplam varyansın %63,149'unu açıklamaktadır. Tablo 5 faktör analizi sonucunu göstermektedir.

Tablo 6: Yabancı Dildeki Derslerin Etkililiği Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

	Yükü	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Ort.	Alfa
Yabancı Dilde Alınan Derslerin Etkililiği		6,946	63,149	3,0777	0,940
Eğitim dili İngilizce olan derslerde dersi takip edebiliyorum	0,788				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde anlatılanları anlıyorum	0,851				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde İngilizce soru sorabiliyorum	0,829				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde İngilizce sorulara İngilizce yanıt verebiliyorum	0,834				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde ders notlarını (kitap, slayt vb.) okuduğumda anlayabiliyorum	0,753				
Eğitim dili İngilizce olan derslerin sınavlarında klasik sınav sorularına tatmin edici cevaplar yazabiliyorum	0,754				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde rahatlıkla İngilizce sunum yapabiliyorum	0,783				
Eğitim dili İngilizce olan derslerde ödevleri kendi cümlelerimle hazırlayabiliyorum	0,835				
Eğitim dili İngilizce olan derslerle ilgili olarak ders notları dışındaki kaynakları okuyup anlayabiliyorum	0,779				
Eğitim dili İngilizce olan derslerimle ilgili İngilizce araştırma yapabiliyorum	0,768				
Benim için eğitim dili İngilizce olan dersler Eğitim dili Türkçe olan dersler kadar verimli geçiyor	0,759				

Faktör çıkarma metodu: Temel bileşenler analizi; Döndürme metodu: Varimax Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği: %93,7; Bartlett's Küresellik Testi için Ki-Kare: 1452,616; s.d.:55, p<0.001; Açıklanan toplam varyans: %63,149; Ölçeğin tamamı için güvenilirlik katsayısı: 0,940; Genel ortalama: 3,0777, Yanıt kategorileri 1:Kesinlikle Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum, 5:Kesinlikle Katılıyorum

4.2. Güvenilirlik Analizi

Bir ölçeğin güvenilirliğini test etmek için farklı yaklaşımlar kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında en yaygın kullanılanı Cronbach's Alpha katsayısıdır (Ural ve Kılıç, 2013: 280). Yabancı dilde verilen derslerin etkililiği ölçeğinin güvenilirlik katsayısı, 0,940 olarak bulgulanmıştır. Ölçek ikiye ve örneklem rastgele ikiye bölünerek ve ayrıca tek ve çift numaralı ölçek maddelerine göre ölçeklerin güvenilirlik katsayıları hesaplanmış ve hepsinin 0,850'nin üstünde olduğu görülmüştür. Böylelikle ölçeğin 'yüksek' derecede güvenilir olduğu söylenebilir. Öte yandan madde bütün arasındaki korelasyon katsayılarının negatif olmadığı ve hepsinin 0,250'den büyük olduğu bulunmuştur. Tablo 6 incelendiğinde, yabancı dilde verilen derslerin etkililiğine yönelik ifadeler öğrencilerin ortalama düzeyde katıldığı (3,07) görülmektedir.

Karma dilde eğitim alan öğrencilere sorulan 24 sorunun 10 tanesi öğrencilerin yabancı dil eğitimiyle ilgili farklı konulardaki bakış açılarını öğrenmeye yönelik olduğu için ortalamaları ayrıca Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7: Karma Dil Ölçek Dışı Soruların Ortalamaları

	Ort.	Standart Sapma
Eğitim dili İngilizce olan derslerde dersin Türkçe olarak da anlatılması durumunda dersi daha iyi anlıyorum	3,6630	1,29966
Bölümümde eğitimin %100 Türkçe olmasını tercih ederim	2,7735	1,54149
Bölümümde eğitimin %100 İngilizce olmasını tercih ederim	2,9341	1,41657
Genel olarak Türkçe verilen derslerde yeterli bilgi düzeyine sahip olduğumu düşünüyorum	3,6175	1,23418
Bölümümde yalnızca mesleki derslerin (Ön-büro, kat hizmetleri vb.) İngilizce verilmesini tercih ederim	3,2527	1,34282
İngilizce olarak aldığım dersleri yürüten hocaların İngilizce düzeylerinin ders anlatmaya yeterli olduğunu düşünüyorum	3,3611	1,17594
Eğitim dili İngilizce olan derslerde hocalar Türkçeyi kullanmamaktadır	2,5801	1,30828
Eğitim dili İngilizce olan dersler büyük oranda Türkçe işlenmektedir	3,4611	1,25678
İngilizce aldığım dersleri Türkçe almış olmayı yeğlerdim	2,9725	1,41590
Aldığım hazırlık eğitimi bölümdeki İngilizce dersleri anlamam için yeterlidir	2,5434	1,29158

Buna göre, en yüksek ortalama (3,6630) "Eğitim dili İngilizce olan derslerde dersin Türkçe olarak da anlatılması durumunda dersi daha iyi anlıyorum" maddesine aittir. Bu durumda öğrenciler İngilizce yanında dersin Türkçe olarak da anlatılmasını tercih etmektedirler, ancak dersin tamamen Türkçe anlatılması konusunda ise fikir ayrılığı olduğu standart sapma değerlerine bakıldığında anlaşılabilir. En çok sapma 1,54149 ile "Bölümümde eğitimin %100 Türkçe olmasını tercih ederim" maddesinde bulunmaktadır. Bu durum öğrenciler arasındaki en fazla fikir ayrılığının eğitim dilinin tamamen Türkçe olması konusunda yaşandığını göstermektedir şeklinde yorumlanabilir. Madde ortalamaları açısından sorulara bakıldığında öğrencilerin eğitim dilinin ne %100 Türkçe ne de %100 İngilizce olmasını istemedikleri ve dolayısıyla karma dilde eğitimden memnun oldukları düşünülebilir.

Tablo 8'deki verilerde isteğe bağlı hazırlık eğitimi alan öğrencilerin eğitim dilinin %100 İngilizce olmasını istemedikleri, karma dilde eğitime sıcak baktıkları ancak mesleki derslerin İngilizce verilmesi gerektiğini ve hazırlık eğitiminin zorunlu olmasını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 8: İsteğe Bağlı Hazırlık Eğitimi Alan Öğrencilerin Türkçe-İngilizce Eğitime Bakış Açıları

	Ort.
5.1. Bölümümde eğitimin karma dilde (%30 İngilizce - %70 Türkçe) olmasını tercih ederim	3,2315
5.2. Bölümümde eğitimin %100 İngilizce olmasını tercih ederim.	2,7767
5.3. Bölümümde yalnızca mesleki derslerin (Ön-büro, kat hizmetleri vb.) İngilizce verilmesini tercih ederim	3,0467
5.4. Bölümümde yalnızca akademik derslerin (yönetim, ekonomi vb.) İngilizce verilmesini tercih ederim	2,6980
5.5. Genel olarak derslerde yeterli bilgi düzeyine sahip olduğumu düşünüyorum	3,3167
5.6. Aldığım hazırlık eğitimi bölümde bazı derslerin İngilizce verilmesi halinde dersleri anlamam için yeterlidir. (Eğer İngilizce hazırlık eğitimi almadıysanız bu soruyu cevaplamayınız)	2,9949
5.7. İngilizce hazırlık eğitiminin zorunlu olmasını tercih isterdim	3,3545

Tablo 9'daki veriler büyük oranda Tablo 6'daki verilerle örtüşmektedir. Buna göre öğrencilerin zorunlu hazırlık eğitimi almak ve mesleki dersler İngilizce olacak şekilde karma dilde eğitim görmek istedikleri ve Türkçe derslerden yeterli verimi aldıklarını düşündükleri görülmektedir.

Tablo 9: Hazırlık Eğitimi Olmayan Öğrencilerin Türkçe-İngilizce Eğitime Bakış Açıları

	Ort.
1. Bölümümde eğitimin karma dilde (%30 İngilizce - %70 Türkçe) olmasını tercih ederim	3,0117
2. Bölümümde eğitimin %100 İngilizce olmasını tercih ederim.	3,1236
5.3. Bölümümde yalnızca mesleki derslerin (Ön-büro, kat hizmetleri vb.) İngilizce verilmesini tercih ederim	3,0772
5.4. Bölümümde yalnızca akademik derslerin (yönetim, ekonomi vb.) İngilizce verilmesini tercih ederim	2,7752
5.5. Genel olarak bölümdeki İngilizce dil derslerinden yeterli verimi aldığımı düşünüyorum.	2,8263
5.6. Dil derslerinin dışındaki derslerden genel olarak yeterli verimi aldığımı düşünüyorum.	3,2896
5.7. İngilizce hazırlık eğitimi almış olmayı yeğlerdim.	3,6484

Tablo 10: Yabancı Dil Öz Yeterlilik Boyutlarının Algılanan İngilizce Ders Etkililiğiyle İlişkisi

	Okuma	Yazma	Dinleme	Konuşma	Genel	Etkililik
Okuma	1					
Yazma	,711**	1				
Dinleme	,749**	,609**	1			
Konuşma	,638**	,671**	,724**	1		
Genel	,878**	,857**	,879**	,878**	1	
Etkililik	,643**	,659**	,540**	,659**	,718**	1

** : p<0,01

Tablo 10'na göre yabancı dil öz yeterlilik boyutları ve genel olarak İngilizce öz yeterlilik düzeyi ile İngilizce derslerin etkililiği arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler bulunmaktadır. Bu ilişkiden hareketle İngilizce okuma, yazma, dinleme ve konuşma öz yeterliliği bulunan öğrencilerin İngilizce derslerden daha fazla verim aldıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öz yeterlilik algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği sorgulanmış, Tablo 11' de yapılan t-testinin sonuçları sunulmuştur. Yapılan t-testine göre, öğrencilerin yabancı dil öz yeterliliklerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır ($p < 0,05$).

Tablo 11: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterliliklerinin Cinsiyet Yönünden Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ort.	Standart Sapma	t Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik İnancı	Kadın	333	2,8571	0,80245	3,367	0,001
	Erkek	416	3,0491	0,75337		

Tablo 11'e bakıldığında erkek öğrencilerin yabancı dil öz yeterlilik düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin kendilerini yabancı dil konusunda kız öğrencilerden daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce öz yeterliliklerinin okudukları sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 12'de özetlenmiştir. Tabloya bakıldığında yabancı dil öz yeterliliğinin öğrencilerin sınıflarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır ($p < 0,05$).

Tablo 12: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterliliğinin Sınıflarına Göre Karşılaştırılması

	Sınıf	n	Ort.	Standart Sapma	F Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik İnancı	1.Sınıf	139	3,0250	0,78930	2,808	0,03
	2.Sınıf	239	2,8618	0,80664		
	3.Sınıf	148	2,9205	0,81457		
	4.Sınıf	180	3,0666	0,71774		
	Toplam	706	2,9585	0,78618		

Varyansların homojenliği testine (Levene) göre varyanslar homojen olduğundan ($p > 0,05$) hangi gruplar arasında farklılık olduğunu görebilmek için Scheffe testine başvurulmuştur. Gruplar arası çoklu karşılaştırma (Scheffe) sonucu Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Sınıfa Göre Yabancı Dil Öz Yeterliliği Çoklu Karşılaştırma (Scheffe) Tablosu

			Ort. Farkı	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik	4.Sınıf	2.Sınıf	0,21108*	0,007

Not: *p<0.05

Tablo 13'ten görüleceği üzere 4. Sınıfta okuyan öğrenciler 2.Sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla yabancı dil öz yeterliliğine sahip olduklarını düşünmektedir.

Tablo 14' de araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öz yeterliliklerinin alt boyutlarının staj yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan t-testinin sonuçları sunulmuştur. Yapılan t-testine göre, öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma alt boyutları ve yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyi öğrencilerin staj yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05).

Tablo 14: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterlilik Boyutlarının Staj Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Staj	n	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	Anlam Düzeyi
Okuma	Evet	413	3,1710	0,85227	3,418	0,001
	Hayır	284	2,9426	0,88789		
Yazma	Evet	413	2,8245	0,85729	2,107	0,035
	Hayır	284	2,6852	0,85837		
Dinleme	Evet	413	3,1731	0,98541	3,483	0,001
	Hayır	284	2,9193	0,88378		
Konuşma	Evet	413	2,9932	0,94729	2,687	0,007
	Hayır	284	2,8006	0,90337		
Genel Öz Yeterlilik	Evet	413	3,0405	0,77886	3,391	0,001
	Hayır	284	2,8369	0,77849		

Tablo 14'den de görüleceği üzere öğrencilerden staj yapmış olanlar hem yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyinde hem de öz yeterlilik ölçeğinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere bütün alt boyutlarında staj yapmamış öğrencilerden daha yüksek ortalamalara sahiptirler. Bu bulgudan hareketle staj yapmanın öğrencilerin İngilizce öz yeterliliğine katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öz yeterliliklerinin alt boyutlarının okulda verilen hazırlık eğitimi dışında İngilizce kursu alınıp alınmamasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla t-testi yapılmış, sonuçları Tablo 15'de sunulmuştur. Yapılan t-testine göre, öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma alt boyutları ve yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyi öğrencilerin okul dışı İngilizce kurs alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05).

Tablo 15'den de görüleceği üzere öğrencilerden okulda verilen hazırlık eğitimi dışında yabancı dil kursu alanlar hem yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyinde hem de okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere bütün yabancı dil öz yeterlilik alt boyutlarında okul dışı kurs almamış öğrencilerden daha yüksek ortalamalara sahiptirler. Bu sonuca göre, okulda verilen hazırlık eğitimi dışında kurs almanın öğrencilerin İngilizce yeterlilik algılarını yükselttiği söylenebilir.

Tablo 15: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterlilik Boyutlarının Okul Dışı İngilizce Kurs Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Okul Dışı Kurs	n	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	Anlam Düzeyi
Okuma	Evet	140	3,3549	0,72484	5,054	0,000
	Hayır	565	2,9940	0,87231		
Yazma	Evet	140	3,0122	0,76832	3,900	0,000
	Hayır	565	2,7051	0,84958		
Dinleme	Evet	140	3,4223	0,97995	5,333	0,000
	Hayır	565	2,9579	0,90760		
Konuşma	Evet	140	3,1428	0,90148	3,424	0,001
	Hayır	565	2,8458	0,92276		
Genel Öz Yeterlilik	Evet	140	3,2330	0,70958	4,985	0,000
	Hayır	565	2,8757	0,77110		

Yabancı dil öz yeterlilik ve alt boyutlarının yurtdışında bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 16'da sunulmuştur. Tabloda verilen test sonuçlarına göre, öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma alt boyutları ve yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyi öğrencilerin yurtdışında bulunup bulunmama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$).

Tablo 16: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterlilik Boyutlarının Yurtdışında Bulunma Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Yurtdışında Bulunma	n	Ort.	Standart Sapma	t Değeri	Anlam Düzeyi
Okuma	Evet	137	3,4855	0,87244	6,440	0,000
	Hayır	601	2,9723	0,83461		
Yazma	Evet	137	3,1288	0,90468	5,102	0,000
	Hayır	601	2,6990	0,82239		
Dinleme	Evet	137	3,5430	0,84287	6,778	0,000
	Hayır	601	2,9514	0,93890		
Konuşma	Evet	137	3,3644	1,02801	5,646	0,000
	Hayır	601	2,8284	0,88359		
Genel Öz Yeterlilik	Evet	137	3,3804	0,80140	7,229	0,000
	Hayır	601	2,8628	0,74582		

Tablo 16'ya göre öğrencilerden daha önce yurtdışında bulunmuş olanlar hem yabancı dil öz yeterlilik genel düzeyinde hem de okuma, yazma, dinleme ve konuşma alt boyutlarında hiç yurtdışında bulunmamış öğrencilerden daha yüksek ortalamalara sahiptirler. Buradan hareketle, yurtdışında bulunmuş olmanın en azından öğrencilerin İngilizce öz yeterlilik algılarına olumlu yönde katkı sağladığı ileri sürülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce öz yeterliliklerinin büyüdükleri yere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 17'de özetlenmiştir. Tablodan, yabancı dil öz yeterliliğinin öğrencilerin büyüdükleri yere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 17: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterliliğinin Büyüdükleri Yere Göre Karşılaştırılması

	Büyünülen Yer	n	Ort.	Standart Sapma	F Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik	Köy-Belde	79	2,9040	0,77314	4,263	0,006
	İlçe Merkezi	115	2,8102	0,76438		
	İl Merkezi	103	3,0788	0,70488		
	Büyükşehir	145	3,1191	0,80856		
	Toplam	442	2,9909	0,77604		

Varyansların homojenliği testine (Levene) göre varyanslar homojen olduğundan ($p>0,05$) hangi gruplar arasında farklılık olduğunu görebilmek için Scheffe testine başvurulmuştur. Gruplar arası çoklu karşılaştırma (Scheffe) sonucu Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Yetişme Yerine Göre Yabancı Dil Öz Yeterliliği Çoklu Karşılaştırma (Scheffe) Tablosu

			Ort. Farkı	Anlam Düzeyi
<i>Yabancı Dil Öz Yeterlilik</i>	Büyükşehir	Köy-Belde	0,21516*	0,046
	Büyükşehir	İlçe Merkezi	0,30897*	0,001
	İl Merkezi	İlçe Merkezi	0,26866*	0,010

Not: * $p<0,05$

Tablo 18'den de anlaşılacağı üzere büyükşehirde yetişmiş öğrencilerin köy-belde ve ilçe merkezinde yetişmiş öğrencilerden daha fazla İngilizce öz yeterliliğe sahiptir. Ayrıca il merkezinde yetişmiş öğrenciler de ilçe merkezinde yetişmiş öğrencilerden daha yüksek İngilizce öz yeterlilik ortalamalarına sahiptirler. Bu sonuçlardan hareketle öğrencilerin büyüdükleri şehir büyüdükçe İngilizcilerinin de iyileştiği iddia edilebilir. Bu durumun, büyükşehirlerdeki İngilizce kurs olanaklarının fazlalığından, uyanların çokluğuna kadar çok çeşitli nedenleri olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öz yeterliliğinin ailelerinde İngilizce bilen olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği sorgulanmış ve Tablo 19' da yapılan t-testinin sonuçları sunulmuştur. Yapılan t-testine göre, öğrencilerin yabancı dil öz yeterliliklerinin ailelerinde İngilizce bilen birilerinin olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 19: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterliliklerinin Ailede İngilizce Bilen Olup Olmaması Yönünden Karşılaştırılması

	Ailede İngilizce Bilen	n	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik	Evet	118	3,1307	0,74441	2,722	0,007
	Hayır	309	2,9098	0,75220		

Tablo 19 incelendiğinde ailesinde İngilizce bilen birileri olan öğrencilerin, ailede İngilizce dil bileninin bulunmadığı öğrencilerden daha yüksek yabancı dil öz yeterlilik ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Ailede birilerinin yabancı dil bilmesi öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye daha iyi güdülenmelerine veya daha doğru şekilde yönlendirilmelerine katkı sağlamış olması bu sonucun olası nedenleri olabilir.

Öğrencilerin İngilizce öz yeterliliklerinin babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 20'de verilmiştir. Tabloya göre yabancı dil öz yeterliliği öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$).

Tablo 20: Öğrencilerin Yabancı Dil Öz Yeterliliğinin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Baba Eğitim Durumu	n	Ortalama	Standart Sapma	F Değeri	Anlam Düzeyi
Yabancı Dil Öz Yeterlilik	Okur Yazar	43	2,9410	0,81837	6,576	0,000
	İlkokul	205	2,8251	0,79671		
	Ortaokul	172	2,8761	0,74876		
	Lise	232	3,0315	0,77049		
	Üniversite	92	3,2817	0,73273		
	Toplam	744	2,9644	0,78265		

Varyansların homojenliği testine (Levene) göre varyanslar homojen olduğundan ($p > 0,05$) hangi gruplar arasında farklılık olduğunu görebilmek için Scheffe testine başvurulmuştur. Gruplar arası çoklu karşılaştırma (Scheffe) sonucu Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Babanın Eğitim Durumuna Göre Yabancı Dil Öz Yeterliliği Çoklu Karşılaştırma (Scheffe) Tablosu

		Ortalama Farkı	Anlam Düzeyi	
Yabancı Dil Öz Yeterlilik	Üniversite	Okur Yazar	0,34070*	0,017
		İlkokul	0,45652*	0,000
		Ortaokul	0,40553*	0,000
		Lise	0,25017*	0,009

Not: * $p < 0,05$

Tablo 21’de görüldüğü üzere babası üniversite mezunu olan öğrenciler, babası okuryazar, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek İngilizce öz yeterliliğe sahiptir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bulgulardan hareketle bu çalışmada yer alan üç farklı yabancı dil öğretme müfredatından en başarılı olanın yabancı dil hazırlık eğitiminin zorunlu olduğu müfredat olduğu söylenebilir. Çünkü zorunlu yabancı dil hazırlık eğitimi alan öğrencilerin algıladıkları yabancı dil öz yeterlilikleri diğer müfredatlarla yabancı dil öğrenen öğrencilerin öz yeterlilik algılarından daha yüksektir. Bu nedenle turizm eğitimi veren kurumlarda yabancı dil hazırlık eğitiminin zorunlu olması gerektiği söylenebilir. Nitekim başka çalışmalarda da (Akgöz ve Gürsoy, 2014) lisans ve ön lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%80,3) hazırlık eğitiminin zorunlu olmasını istedikleri tespit edilmiştir. Bu duruma karşın Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Danıştay kararı nedeniyle “Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik” de 23 Mart 2016 tarihinde değişiklik yaparak öğretim dili tamamen Türkçe olan programlarda zorunlu hazırlık eğitimi kaldırılmıştır (Aydın vd., 2017)². Bu durum nedeniyle turizm eğitimi veren bazı bölümler zorunlu hazırlık eğitimlerini isteğe bağlı hazırlık eğitime dönüştürmüşlerdir. Bazı bölümler ise, zorunlu ya da isteğe bağlı hazırlık sınıfı yerine müfredatlarına gömülü hazırlık sınıfı yerleştirmişlerdir. Çok az da olsa kimi bölümler de zorunlu hazırlık eğitimi devam ettirebilmek için karma dilde ya da tamamıyla İngilizce eğitime geçmişlerdir. Karma dilde ve tamamıyla yabancı dille öğretim yapmanın da kendi içinde sakıncaları bulunmaktadır (Güçlü, 2014; Gönenç, 2004). Bu çalışmanın bulgularında görüldüğü gibi karma dilde eğitim veren bölüm öğrencileri Türkçe derslerden daha fazla verim aldıklarını belirtmişlerdir. Literatürde bu konuda çok daha ciddi eleştiriler yer almakta eğitim-öğretimin ana dille olması gerektiği savunulmaktadır (Köksal, 2003).

Bugün itibarıyla turizm okullarında eğitim dilinin tamamen Türkçe olması ve aynı zamanda da zorunlu hazırlık eğitiminin verilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak eğitim dili Türkçe olmasına karşın daha önceki yıllarda zenginleştirilmiş İngilizce eğitim şeklinde oluşturulmuş İngilizce hazırlık sınıfının zorunlu tutulduğu kimi programların faaliyetleri olduğu gibi devam etmektedir. Benzer bir uygulamanın turizm eğitimi veren üniversitelerde de uygulanabilmesi yönetmelikte değişiklik yapılmasına bağlıdır. Bunun başarılabilmesi için turizm alanında eğitim veren fakülte ve yüksekokul yöneticilerinin girişimlerde bulunması gerekir. Bu öneri kısa vadede gerçekleştirilebilir görünmemektedir. Bu nedenle öğrencilerin istekleri doğrultusunda zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfı koyup ön-büro, yiyecek-içecek, kat hizmetleri vb. mesleki dersleri İngilizceye dönüştürerek karma dilde eğitim yapmak daha gerçekçi bir öneri gibi durmaktadır.

Yabancı dil öğretiminden genel olarak öğrencilerin memnun olmamaları bu çalışmada ileri sürülebilecek bir başka sorundur. Bu sorunun kökleri çok daha derinde olabilir. Nitekim Türkiye’de yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın gerisinde yatan nedenlerden birisinin öğrencilere ana dillerinin iyi öğretilmemesi olduğu söylenmektedir (Çelebi, 2006). Ancak bu boyut çalışma kapsamı dışında olduğu için bu çalışmada en azından turizm eğitimi veren kurumlarda yabancı dil öğretiminin yeniden ele alınıp öğrencilerin daha iyi düzeyde dil öğrenmeleri sağlanması önerilebilir.

²23 Mart 2016 tarih ve 29662 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 8. Maddesi 2. Fıkrasında " Öğretim dili tamamen Türkçe olan programlarda, mesleki yabancı dil dersleri verilebilir. Bu programlarda zorunlu hazırlık sınıfı açılmaz..." denilmektedir.

Araştırmalar dil öğrenme amacıyla yaşa, mesleğe, topluma ve bölgeye göre farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminin öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesi önem arz etmektedir (Uslu, 2005). Örneğin turizm öğrencilerine daha çok konuşmaya yönelik yabancı dil öğretilmesi daha doğru bir yaklaşım olabilir. Nitekim bu konuda yapılan bir çalışmada (Balcı, 2016) lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler de dil öğretiminde konuşmaya ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bu çalışmanın bulgularından bir kaç; staj yapanların, yurt dışında bulunmuş olanların ve okul dışında İngilizce kursuna gidenlerin yabancı dil İngilizce öz yeterlilik algılarının daha yüksek olmasıdır. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin staj dışında da her yaz turizm sektöründe çalışmalarının teşvik edilmesi, Erasmus, Work & Travel benzeri organizasyonlarla yurt dışına çıkışlarının teşvik edilmesi ve üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde öğrencilere yönelik düşük ücretli yabancı dil kurslarının açılması önerilebilir.

6. Kaynaklar

- Adnan Menderes Üniversitesi, (2018), <http://akademik.adu.edu.tr/fakulte/turizm/default.asp?idx=343236> (Erişim tarihi: 03.09.2018)
- Akgöz, E. Ve Gürsoy, Y. (2014).Turizm Eğitiminde Yabancı Dil Öğrenme İstek ve Kararlılıkları: Selçuk Üniversitesi Beyşehir Örneği, *Journal of Gastronomy Studies*, 2(1), ss 21-29.
- Akkaş, İ ve Öztürk M., (2016). Türkiye’de İhracat, İthalat ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkilerinin Analizi, *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), ss 1329-1337.
- Aydın, B., Kızıltan, N., Öztürk, G., İpek, Ö.F., Yükselir, C. ve Beceren, S., (2017). YÖK 2016 Yönetmeliği Sonrası İsteğe Bağlı İngilizce Hazırlık Programları: Mevcut Durum ve Sorunlar Üzerine Yönetici Görüşleri, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), ss 1-14.
- Balcı, U., (2016). Turizm Lisans Öğrencilerinin Dil Eğitimi İle İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri, *The Journal of Academic Social Science*, 50 (2), ss 93-100.
- Balıkesir üniversitesi (2018), http://www.balikesir.edu.tr/baun/birim/turizm_fakultesi/tarihce/1 (Erişim tarihi: 3.9.2018)
- Başarisiralamaları.com, (2018). 2018 Üniversite taban puanları Başarı Sıralamaları ve Bölümleri ÖSYM, <https://www.basarisiralamaları.com/universite-taban-puanlari-basari-siralamaları-ve-bolumleri-osym/> Erişim:03-09-2018
- Çelebi, M.D., (2006). Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), ss.285-307.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş., (2012). “*Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gazetevatan, (2018), “Turizmde istihdam 1 milyonu aştı”, <http://www.gazetevatan.com/turizmde-istihdam-1-milyonu-asti-1185325-ekonomi/> (Erişim tarihi: 03.09.2018)
- Gazi üniversitesi (2018), <http://ttf.gazi.edu.tr/posts/view/title/tarihce-146755?siteUri=ttf> (Erişim tarihi: 03.09.2018)
- Gönenç, G. (2004) Türkiye’nin Eğitim Dili Türkçe mi, İngilizce mi? Dil ve Dilimiz Sempozyum Bildirileri (13-14 Kasım 2003), ss 95-103 TÖMER yayınları Ankara www.emo.org.tr/ekler/ff0bbc7c4dde77b_ek.doc?tipi=46&turu=X (Erişim tarihi: 08.09.2018)

- Güçlü, A. (2014). Yabancı dille eğitim bir kandırmaca mı?, <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/abbas-guclu/yabanci-dille-egitim-bir-kandirmaca-mi--1953207/> (Erişim Tarihi:09-09-2018)
- İşcan, E. (2010). Petrol Fiyatının Hisse Senedi Piyasası Üzerindeki Etkisi, *Maliye Dergisi*, 158 ss. 607-617.
- İzgi, A.R., (2007). Kıbrıs barış Harekatı sonrasında Türkiye'ye Uygulanan Silah Ambargosu ve Sonuçları, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Tarih Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, Denizli
- Kalaycı, Ş., (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayınevi.
- Köksal, A. (2003). Yabancı Dili İyi Öğretebilmek, Orta ve Yükseköğretimi Nitelikli Kılmak İçin Yabancı Dille Öğretimden Vazgeçmek Zorundayız, <http://www.dildernegi.org.tr/Eklenti/68,akoksalyabancidilleogretimpdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 09-08-2018).
- Mersin Üniversitesi (2018), <http://www.mersin.edu.tr/akademik/turizm-fakultesi> (Erişim tarihi:03.09.2018).
- Şit, M., (2016). Türkiye'de Turizm Sektörünün İstihdama Katkısı, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), ss 101-117.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2018). <http://yigm.kulturuzturizm.gov.tr/TR,201116/turizm-gelirleri-ve-giderleri.html> (Erişim tarihi:03.09.2018).
- Toker, B. (2007). Türkiye'de Turizm Teşviklerinin Değerlendirilmesi, *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), ss.81-92.
- Turizm gazetesi (2015), "turizmde istihdam yavaşladı", <http://turizm gazetesini.com/news.aspx?id=78125> (Erişim: 29.8.2018)
- TURSAB, (2018). https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/dis-ticaret-aciklarini-kapatmada-payi_916.html: (Erişim tarihi: 28/08/2018)
- Ural, A.ve Kılıç, İ., (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Uslu, Z. (2005). Edimbilim ve Yabancı Dil Öğretimine Etkileri, *Dil Dergisi*, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/750/9584.pdf> (Erişim tarihi: 28-08-2018)
- Yağcı, E., (2016). 2017 Türkiye'de Turizmin Büyüme Yılı Olmalı, <http://www.turizm gazetesini.com/news.aspx?id=82213> (Erişim tarihi: 28.08.2018).
- Yamak, N., Tanrıöver, B. ve Güneysu, f., (2012). Turizm_Ekonomik Büyüme İlişkisi: Sektör Bazında İnceleme, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), ss 205-220.
- Yanar, B.H. ve Bümen N. T., (2012). İngilizce İle İlgili Özyeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), ss. 97-110.
- Youtube, (2018).Mutlu Bir Hollandalı TRT'nin turizm Şarkısı, <https://www.youtube.com/watch?v=kgJ2kUyZMkM> (Erişim: 28.08.2018)
- Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik , (2016, 23 Mart) Resmi Gazete (Sayı: 29662) <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160323.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160323.htm> (Erişim tarihi: 03.09.2018).